

ISSN 2522-9729 (online)

ІМІДЖ
сучасного педагога

IMAGE OF THE MODERN PEDAGOGUE

№2 (221)
2025

**Педагогічний вимір
виховання дитини в дошкільній**

**The Pedagogical dimension
of child upbringing in preschool**

Website: isp.pano.pl.ua

Тема: «Педагогічний вимір виховання дитини в дошкільді»

ISSN: електронне – 2522-9729

Спеціальність: 011 освітні, педагогічні науки (02.07.2020)

Категорія: «Б». Журнал включено до Переліку електронних наукових фахових видань України у галузі «Педагогічні науки» (наказ МОН України від 02.07.2020 року № 886)

УДК: 37.004

DOI: 10.33272/2522-9729-2025-2(221)

Проблематика публікацій: актуальні питання педагогіки, інноваційних технологій навчання та виховання, неперервної освіти, педагогічної майстерності, освіти і навчання дорослих, педагогічного менеджменту

Періодичність видання: 6 разів на рік

Рукописні мови: українська, англійська, польська

Журнал заснований офіційно 1 червня 1999 року,
як електронне наукове видання – 22 травня 2017 року

Ідентифікатор у сфері онлайн-медіа: R40-05864.

Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 20.02.2025 № 384

Міжнародні, закордонні і національні реферативні та наукометричні бази даних, до яких включено наукове видання:

- CrossRef
- Index Copernicus **ICV 2023 (85,90)**
- BASE
- Google Академія:
h-index: 22 (02/2025) | i10-index: 89 (02/2025)
- WorldCat
- OpenAIRE
- ERIN PLUS
- Наукова періодика України

ГОЛОВНА РЕДАКТОРКА

Білик Надія Іванівна, докторка педагогічних наук, доцентка,
Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

1. **Аніщенко Олена Валеріївна**, докторка педагогічних наук, професорка, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Україна

2. **Боднар Оксана Степанівна**, докторка педагогічних наук, професорка, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Україна

3. **Вовк Мирослава Петрівна**, докторка педагогічних наук, старша наукова співробітниця, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Україна

4. **Горошко Юрій Васильович**, доктор педагогічних наук, професор, Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, Україна

5. **Гришова Марина Вікторівна**, докторка педагогічних наук, професорка, член-кореспондентка НАПН України, ректор, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, Україна

6. **Дудак Анна**, докторка габілітована, професорка, Інститут педагогіки і психології, Університет Марії Кюрі-Склодовської в Любліні (Республіка Польща)

7. **Сльникова Галина Васиївна**, докторка педагогічних наук, професорка, Українська інженерно-педагогічна академія, м. Харків, Україна

8. **Зелюк Віталій Володимирович**, кандидат педагогічних наук, доцент, директор, Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, заступник головного редактора, Україна

9. **Ільченко Віра Романівна**, докторка педагогічних наук, професорка, дійсна членка НАПН України, Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна

10. **Калініченко Ірина Олександрівна**, кандидатка педагогічних наук, доцентка, Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна

11. **Корольок Світлана Вікторівна**, кандидатка педагогічних наук, доцентка, Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна

12. **Кравченко Ганна Юрївна**, докторка педагогічних наук, доцентка, Навчально-науковий інститут педагогіки та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, Україна

13. **Кравченко Любов Миколаївна**, докторка педагогічних наук, професорка, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, Україна

14. **Кучерявий Олександр Георгійович**, доктор педагогічних наук, професор, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Україна

15. **Лаврінченко Олександр Андрійович**, доктор педагогічних наук, професор, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Україна

16. **Лук'янова Лариса Борисівна**, докторка педагогічних наук, професорка, член-кореспондентка НАПН України, заслужена діячка науки і техніки України, директорка, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, заступниця головного редактора, Україна

17. **Мажень Гелена**, докторка габілітована, професорка, Гуманістична та економічна академія в Лодзь (Республіка Польща)

18. **Мосейчук Юрій Юрійович**, доктор педагогічних наук, професор, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Україна

19. **Отиць Олена Миколаївна**, докторка педагогічних наук, професорка, Інститут вищої освіти НАПН України, Україна

20. **Палічук Юрій Іванович**, кандидат педагогічних наук, доцент, ЗВО «Буковинський державний медичний університет», м. Чернівці, Україна

21. **Пікула Норберт**, доктор габілітований, професор, директор, Інститут соціальної педагогіки, Державний Педагогічний університет ім. Комісії Народової в Кракові (Республіка Польща)

22. **Рибалко Людмила Сергіївна**, докторка педагогічних наук, професорка, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Україна

23. **Сотська Галина Іванівна**, докторка педагогічних наук, професорка, член-кореспондентка НАПН України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Україна

24. **Стрельников Віктор Юрійович**, доктор педагогічних наук, професор, Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна

25. **Федій Ольга Андріївна**, докторка педагогічних наук, професорка, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, Україна

26. **Фомін Володимир Вікторович**, доктор педагогічних наук, професор, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Україна

27. **Хомич Лідія Олексіївна**, докторка педагогічних наук, професорка, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Україна

28. **Шпак Валентина Павлівна**, докторка педагогічних наук, професорка, Навчально-науковий інститут педагогічної освіти спеціальної роботи і мистецтва, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, Україна

Рекомендовано вченою радою

Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (протокол №4 від 24 лютого 2025 року)

Редакційна рада

Білик Н.І., Зелюк В. В. (голова ради), Ільченко В. Р.,
Калініченко І. О., Пилипенко В. В., Хомич Л. О.

Редакція

Виpusкова редакторка-менеджер: Токаренко Надія

Редакторка-менеджер: Шленьова Марина

Літературна редакторка: Лесунова Ірина

Редакторка-перекладач: Кривобокова Аліна

Відповідальна секретарка: Шевчук Вікторія

Дизайнерка, верстальниця: Ісаєва Олена

Підписано до друку: 10.03.2025 р.

Формат: 60x84 1/8.

© «Імідж сучасного педагога», 2025

© ПАНО, 2025

Засновники

Полтавська академія неперервної освіти
ім. М. В. Остроградського, Україна

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України

Видавець

Полтавська академія неперервної освіти
ім. М. В. Остроградського, Україна

Адреса редакції

вул. Соборності, 64-ж, м. Полтава, Україна, 36014

Контактна інформація

тел. /факс: (0532) 56 3852, e-mail: root@pano.pl.ua
контактна особа: (066) 033 1422, e-mail: bilyk@pano.pl.ua

Website: isp.pano.pl.ua

№ 2(221), 2025

"IMAGE OF THE MODERN PEDAGOGUE" –
electronic scientific professional journal, which provides readers
with open access content (category "B")

Topic: "The Pedagogical dimension of child upbringing in preschool"

ISSN: electronic - 2522-9729

Specialty: 011 education, pedagogical sciences (02.07.2020)

Category "B": Journal is included in the List of electronic scientific professional editions of Ukraine in the field of "Pedagogical sciences", (Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine, No 886 of July 02.2020)
UDC: 37:004

DOI: 10.33272/2522-9729-2025-2(221)

Themes of publications: topical issues of pedagogy, pedagogical technologies, postgraduate and in-service pedagogical education, pedagogical mastery, education and training of adult, pedagogical management

Periodicity: 6 issues per year

Manuscript languages: Ukrainian, English, Polish

The journal was officially founded on June 1, 1999,
as a scientific electronic edition – May 22, 2017

Identifier in the field of online media: R40-05864. Decision of the National Council of Ukraine on Television and Radio Broadcasting of 20.02.2025 № 384

International, foreign and national reference and scientometric databases, "Image of the Modern Pedagogue" is indexed in:

- CrossRef
- Index Copernicus [ICV 2023 \(85,90\)](#)
- BASE
- Google Академія
- [h-index: 22 \(02/2025\) | i10-index: 89 \(02/2025\)](#)
- WorldCat
- OpenAIRE
- ERIH PLUS
- Наукова періодика України

EDITOR IN CHIEF

Nadiia Bilyk, Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
M.V. Ostrohradskiyi Poltava Academy of Continuous Education, Ukraine

MEMBERS OF EDITORIAL BOARD

Olena Anisichenko, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education NAES of Ukraine, Ukraine

Oksana Bondar, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ukraine

Myroslava Vovk, Doctor of Pedagogical Sciences, Senior Researcher, Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education NAES of Ukraine, Ukraine

Yurii Horoshko, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, T.H. Shevchenko National University "Chernihiv Colehium", Ukraine

Marina Gryniyova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Sciences of Ukraine, Rector, Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine

Anna Dudak, Habilitated Doctor, Professor, Deputy of the Department of Pedagogy at the Institute of Pedagogy and Psychology of the Maria Curie-Skłodowska University in Lublin (*Republic of Poland*)

Halyna Yelnykova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy, Kharkiv, Ukraine

Vitaliy Zeliuk, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Director, M.V. Ostrohradskiyi Poltava Academy of Continuous Education, Deputy of the Editor-in-Chief, Ukraine

Vira Ilchenko, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Full Member of National Academy of Sciences of Ukraine, M.V. Ostrohradskiyi Poltava Academy of Continuous Education, Ukraine

Iryna Kalinichenko, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, M.V. Ostrohradskiyi Poltava Academy of Continuous Education, Ukraine

Svitlana Koroliuk, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, M.V. Ostrohradskiyi Poltava Academy of Continuous Education, Ukraine

Hanna Kravchenko, Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Educational and Research Institute of Pedagogy and Psychology, State Educational Institution "University of Education Management" NAES of Ukraine, Ukraine

Liubov Kravchenko, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine

Alexander Kucheryavyi, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education NAES of Ukraine, Ukraine

Founders

M.V. Ostrohradskiyi Poltava Academy of Continuous Education
Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education NAES of Ukraine

Publisher

M.V. Ostrohradskiyi Poltava Academy of Continuous Education

Address

Sobornosti st. 64-Zh, Poltava, Ukraine, 36014

Contact information

tel. / fax: (0532) 56 3852, e-mail: root@pano.pl.ua
contact person: (066) 033 1422, e-mail: bilyk@pano.pl.ua

Website: isp.pano.pl.ua

Olexandr Lavrynenko, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education NAES of Ukraine, Ukraine

Helena Marzec, Habilitated Doctor, Professor, University of Humanistic and Natural Sciences, Łódź branch of Piotrków Trybunalski (*Republic of Poland*)

Yurii Moseichuk, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Ukraine

Larysa Lukianova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Corresponding Member NAES of Ukraine, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine, Director, Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education NAES of Ukraine, Deputy of the Editor-in-Chief, Ukraine

Olena Otych, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Institute of Higher Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Ukraine

Yurii Palichuk, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Bukovinian State Medical University, Chernivtsi, Ukraine

Norbert Pikula, Habilitated Doctor, Professor, Director, Institute of Social Pedagogics, Pedagogical University named after the Commission of National Education in Krakow (*Republic of Poland*)

Liudmyla Rybalko, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Ukraine

Halyna Sotska, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Sciences of Ukraine, Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education NAES of Ukraine, Ukraine

Viktor Strelnikov, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, M.V. Ostrohradskiyi Poltava Academy of Continuous Education, Ukraine

Olha Fediy, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine

Volodymyr Fomin, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Ukraine

Lidiya Khomych, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education NAES of Ukraine, Ukraine

Valentyna Shpak, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Educational and Scientific Institute of Pedagogical Education of Special Work and Art, Bohdan Khmelnytsky National University, Ukraine

Recommended by the Academic Council

Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education NAES of Ukraine
(protocol №4, 24.02.2025)

Editorial Board

Bilyk Nadiia, Zeliuk Vitaliy (Chairman of the Board), Ilchenko Vira,
Kalinichenko Iryna, Pylypenko Vadym, Khomych Lidiya

Editorial Board:

Managing editor of the issue: Nadiia Tokarenko

Editorial manager: Maryna Shlenova

Literary editor: Iryna Lesunova

Editorial translator: Alina Kryvobokova

Executive secretary: Viktoriia Shevchuk

Designer, layout designer: Olena Isaieva

Signed for print: 10.03.2025 p.

Format: 60x84 1/8.

ЗМІСТ
електронного наукового фахового журналу
«ІМІДЖ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА», № 2(221), 2025
Тема: «Педагогічний вимір виховання дитини в дошкільлі»

ТОЧКА ЗОРУ

- Партнерська взаємодія з дитиною як основа сталого майбутнього
Зімакова Лілія 5
- Соціалізація дітей дошкільного віку в умовах сучасних викликів
Пасічніченко Анжела, Ковалевська Наталія 12

ВИЩА ШКОЛА

- Психолого-педагогічний супровід майбутніх вихователів у створенні літературоцентрованого середовища для дітей раннього віку
Кондратець Інна 16

НАВЧАЮЧИ – ВЧИМОСЯ

- Педагогічні умови цифровізації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти
Вашак Оксана, Павленко Олександр 21
- Особливості застосування міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків у закладах дошкільної освіти
Калініченко Ірина 27

ПОРАДИ СПЕЦІАЛІСТА

- Розвиток ігрової діяльності як умова формування соціального досвіду у дітей дошкільного віку
Федорова Марія 33

КАЛЕЙДОСКОП МОВ

- Система вправ для розвитку координації рухів пальців рук із використанням графомоторного підходу
Гнізділова Олена, Плисюк Марина 38
- Упровадження театралізованої діяльності як засобу розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку
Жигора Ірина 44

ТАЛАН-ДОЛЯ

- Розвиток творчих здібностей дітей п'ятого року життя: природа таланту
Новоселецька Ірина 49

РЕЖИСУРА УРОКУ

- Використання настільно-друкованих ігор у розумовому вихованні дітей дошкільного віку
Манжелій Наталія, Фазан Тетяна 54
- Сучасна дитяча книга як засіб ознайомлення дітей дошкільного віку з професійною діяльністю дорослих
Дубовик Юлія 61
- Інтерактивні ігри за народними казками як засіб формування екологічної компетентності дітей старшого дошкільного віку
Гаврило Олена, Парфілова Світлана 66

ШКІЛЬНА РОДИНА

- Теоретико-методичні засади реалізації завдань екологічної освіти дітей старшого дошкільного віку засобом LearningApps.org
Загородня Людмила, Марчук Аліна 71
- Освітні екпростори як засіб формування природничо-екологічної компетентності у дітей у контексті сталого розвитку
Максимова Олена 77
- Формування екологічної свідомості дошкільнят: мінімізація освітніх втрат через інтеграцію сталого розвитку
Карапузова Ірина, Косенчук Олена 83
- Сучасні фітнес-технології у фізичному вихованні дітей дошкільного віку
Бурсова Світлана 87

ВІНОК МИТЦІВ І МИСТКИНЬ

- Духовна музика як фундамент морально-психологічного стану особистості
Фазан Василь, Фазан Віталій, Василевський Вадим, Ус Михайло 91
- Формування мистецько-творчої компетентності дітей дошкільного віку засобами народної хореографії
Труш Дарія, Вільхова Оксана 99

CONTENT
electronic scientific professional journal
«IMAGE OF THE MODERN PEDAGOGUE», № 2 (221), 2025
Topic: «The Pedagogical dimension of child upbringing in preschool»

POINT OF VIEW

- Partnering with children as a foundation for a sustainable future
Liliya Zimakova 5
- Socialization of preschool children in the face of modern challenges
Pasichnichenko Anzhela, Natalia Kovalevska 12

HIGH SCHOOL

- Psychological and pedagogical support for future educators in creating a literature-centered environment for young children
Inna Kondratets 16

LEARNING IN TIME OF TEACHING

- Pedagogical conditions for the digitalization of the educational process in preschool education institutions
Oksana Vashak, Oleksandr Pavlenko 21
- Peculiarities of applying the international classification of functioning, disability, and health children and youth in preschool education institutions
Iryna Kalinichenko 27

SPECIALIST'S ADVICE

- Development of play activity as a condition for the formation of social experience in preschool children
Mariia Fedorova 33

RANGE OF LANGUAGES

- System of exercises for developing finger movement coordination using a graphomotor approach
Olena Hnizdilova, Maryna Plysiuk 38
- Implementation of theatrical activities as a means of developing coherent speech in preschool children
Iryna Zhyhora 44

TALENT-DESTINY

- Development of creative abilities in five-year-old children: the nature of talent
Iryna Novoseletska 49

TUTORIAL LESSON

- Using board-printed games in the cognitive development of preschool children
Nataliia Manzhelii, Tetyana Fazan 54
- The modern children's book as a means of shaping preschoolers' understanding of professions
Yuliia Dubovyk 61
- Interactive games based on folk tales as a means of forming environmental competence in children of senior preschool age
Olena Havrylo, Svitlana Parfilova 66

SCHOOL FAMILY

- Theoretical and methodological principles of implementing ecological education tasks for older preschool children using LearningApps.org
Liudmyla Zahorodnia, Alina Marchuk 71
- Educational eco-spaces as a tool for developing children's natural-ecological competence in the context of sustainable development
Olena Maksymova 77
- Developing preschoolers' environmental awareness: reducing educational losses through the integration of sustainable development
Iryna Karapuzova, Olga Kosenchuk 83
- Modern fitness technologies in the physical education of preschool children
Svitlana Bursova 87

GALAXY OF TALENTED

- Sacred music as the foundation of an individual's moral and psychological well-being
Vasyl Fazan, Vitaliy Fazan, Vadym Vasilevskyi, Mykhailo Us 91
- Developing artistic and creative competence in preschool children through folk choreography
Daria Trush, Oksana Vilkhova 99

УДК 373.2.015.31:159.954

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-2\(221\)-49-53](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-2(221)-49-53)

НОВОСЕЛЕЦЬКА ІРИНА ЕДУАРДІВНА,

докторка філософії, старша викладачка кафедри дошкільної освіти,

Київський столичний університет

імені Бориса Грінченка, м. Київ, Україна

Iryna Novoseletska,

PhD, Senior Lecturer at the Department of Preschool Education,

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University,

Kyiv, Ukraine

E-mail: i.novoseletska@kubg.edu.ua

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-1487-1021>

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ П'ЯТОГО РОКУ ЖИТТЯ: ПРИРОДА ТАЛАНТУ

A Досліджено дуалістичну природу таланту в контексті розвитку дитини п'ятого року життя. Проаналізовано два ключові підходи до розуміння сутності таланту: як результату систематичного зовнішнього впливу через художньо-продуктивну діяльність, та як вродженої самостійної якості особистості. Розкрито роль освітньої і творчої взаємодії дитини та дорослого у формуванні здібностей на основі природних задатків. Висвітлено структурні компоненти таланту, зокрема когнітивний, мотиваційний, емоційний, волевий компоненти. Особлива увага приділяється віковій специфіці, а саме п'ятий рік життя дитини, що характеризується інтенсивним розвитком уяви, образного мислення та здатності до творчого самовираження. Обґрунтовано необхідність формування нестандартного мислення та інноваційності у дітей п'ятого року життя в контексті динамічного розвитку сучасного суспільства. Визначено значення раннього розвитку творчих, наукових, технічних чи будь-яких інших талантів дитини для забезпечення стійкого розвитку суспільства та наукового прогресу.

Ключові слова: талант; природа таланту; творчі здібності; діти п'ятого року життя

DEVELOPMENT OF CREATIVE ABILITIES IN FIVE-YEAR-OLD CHILDREN: THE NATURE OF TALENT

S This article explores the dualistic nature of talent in the context of a fifth-year-old child. This study analyzes two key approaches to understanding the essence of talent: systematic external influences through artistic and productive activities and the innate, independent quality of personality. The role of educational and creative interaction between a child and an adult in the formation of abilities based on natural inclinations is revealed. The structural components of talent, in particular, cognitive, motivational, emotional, and volitional components, are highlighted. Particular attention is paid to age specificity, namely, the fifth year of a child's life, which is characterized by the intensive development of imagination, imaginative thinking, and the ability to express oneself creatively. The necessity of forming nonstandard thinking and innovation in fifth-year-old children in the context of the dynamic development of modern society is substantiated. The importance of the early development of creative, scientific, technical, or any other talent of a child for ensuring the sustainable development of society and scientific progress is determined.

Keywords: talent; nature of talent; creative abilities; fifth-year-old children

Актуальність проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими практичними завданнями.

Актуальність проблеми розвитку творчих здібностей дітей п'ятого року життя в контексті сучасних психолого-педагогічних досліджень зумовлена низкою визначальних чинників, що окреслюють стратегічні напрями особистісного становлення дитини в умовах динамічного соціокультурного середовища.

Сучасна освітня парадигма розглядає розвиток творчих здібностей як складний, багатовимірний процес, що виходить за межі традиційного розуміння таланту як вродженої якості. Період п'ятого року життя є сенситивним для формування

творчого потенціалу дитини. У цьому віці відбуваються принципові новоутворення у психічному розвитку, якот: стрімке збагачення уявлень про навколишній світ; розширення когнітивних можливостей дитини; формування стійкої мотивації до пізнавальної діяльності; актуалізація креативних форм самовираження.

Суттєвою проблемою сучасної дошкільної освіти є недостатнє впровадження комплексних методик виявлення та розвитку творчого потенціалу дітей, зрощення таланту шляхом індивідуального підходу. Велика кількість існуючих підходів або надмірно формалізовані, або не враховують індивідуальну природу таланту кожної дитини. Саме тому

є необхідність в уточненні природи походження таланту та усвідомленні його зв'язку з розбудовою стратегії розвитку творчих здібностей дітей п'ятого року життя.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку та походження природи таланту присвячені роботи І. Білої, О. Дронової, В. Рогозіної, Л. Шульги. Однак мова у них йде про дітей старшого дошкільного віку (6–7 роки життя). Сучасні психолого-педагогічні дослідження засвідчують, що онтогенетичний період становлення творчого потенціалу особистості характеризується сенситивністю у віковому діапазоні 4–5 років.

Наукова гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що системний психолого-педагогічний супровід розвитку творчого потенціалу дітей п'ятого року життя виступає основою формування стійких творчих компетентностей у подальшому онтогенезі особистості. Відтак, у роботах О. Безсонової, О. Половіної, М. Стаднійчук, Л. Шульги прослідковується думка, що дитина середнього дошкільного віку вже має певну базу знань, умінь і навичок, що сприяють її творчому розвитку як у родині, так і поза її межами [6; 5; 8]. Основою для розквіту творчості та таланту є саме діяльність, у якій проявляються здібності. Розвиток особистості найефективніший тоді, коли спостерігається гармонійне поєднання внутрішніх задатків, мотивів певної діяльності та зовнішнього середовища.

Але яке місце у розвитку творчих здібностей дитини п'ятого року життя займає талант?

Аналізуючи дослідження А. Апішевої, О. Бреусенко-Кузнєцова, О. Винославської, О. Васильєвої, В. Зликова, розуміємо, що трактувати поняття «талант» можна по-різному.

Талант – високий рівень обдарованості, природний хист дитини до певного виду діяльності; видатні природні здібності (індивідуально-психологічні особливості людини, які відповідають умовам успішного виконання тієї чи іншої діяльності, а саме – набуття знань, умінь і навичок; використання їх у праці) до діяльності в якійсь галузі та уміння, які розвиваються з набуттям навичок і досвіду. Талант обумовлює високий рівень розвитку спеціальних здібностей, які дають дитині змогу успішно, самостійно й оригінально виконати певну складну діяльність. Така сукупність здібностей дає змогу одержати продукт діяльності, який вирізняється новизною, високим рівнем досконалості і суспільною значущістю [1].

Питанням вивчення психології таланту та обдарованості, нейропсихологічними основами таланту займаються С. Пінкер та Е. Кандель, головним твердженням яких є наступне: талант – це не лише природний дар, але й результат цілеспрямованого розвитку особистості; талант – складна біопсихосоціальна система, що формується через взаємодію природних задатків та зовнішніх умов [10; 11].

Кожен зі згаданих нами дослідників зробив значний внесок у розуміння природи таланту, розглядаючи його з різних наукових перспектив.

Мета статті полягає в аналізі природи походження таланту дітей п'ятого року життя.

Викладення основного матеріалу. Основою дитячої творчості є задатки дитини, які розвиваються в здібності під впливом певних умов. Оскільки кожна дитина є творчо наділена від народження, важливе місце під час організації її діяльності займає педагогічний супровід, де завданням педагога є своєчасне виявлення задатків кожної дитини. Здібності, як індивідуально-типологічні особливості, не являються вродженими. Вони розвиваються в процесі творчої діяльності, яка виникає на задатках творчого потенціалу та зацікавленості дитини. Вродженими можуть бути анатомо-фізіологічні особливості або задатки особистості, що лежать в основі здібностей. Здібності дитини не виявляються, а виникають і формуються під час ефективного розвитку її задатків. Розвиток особистості найефективніший тоді, коли спостерігається гармонійне поєднання внутрішніх задатків, мотивів певної діяльності та середовища, в якому перебуває дитина.

Важливо розвивати творчі здібності дитини саме з раннього та дошкільного віку, оскільки саме в цьому віці задатки та здібності, як правило, ще не мають чіткого окреслення та яскравого прояву. Вони знаходяться у так званому латентному стані (лат. – прихований, невидимий) – такий, що ще не має зовнішніх видимих проявів. Саме в дошкільному віці професійний педагогічний супровід і правильно організоване середовище можуть «підняти на поверхню» задатки та, як результат, розвинути творчі здібності дитини [4]. Роздуми щодо цього питання знаходимо у роботах сучасних науковців І. Демченко, Т. Житнік, О. Іваненко, О. Половіної, О. Семенова.

Однак серед наукового товариства існує твердження, що якісний рівень розвитку здібностей описується поняттям «талант», що трактується як сукупність здібностей, що дозволяють отримати оригінальний, досконалий і суспільно значущий продукт діяльності; поняттям «геніальність», під яким розуміють здатність здійснювати принципи зрушення в тій чи іншій сфері творчості [3].

До питання розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку підходила і Л. Шульга. Аналізуючи роботи науковиці, робимо висновок, що підґрунтям для розвитку творчих здібностей дошкільника є психологічні особливості дошкільного віку: здатність до емоційної чутливості, вміння «входити» в уявну ситуацію, переживати й емоційно відгукуватися на красу в житті та мистецтві, емоційна щирість, образне мислення, асоціативність, пізнавальна активність, динамічність і яскравість уяви. Авторка вбачає систему роботи з дітьми через розвиток творчих здібностей, природних нахилів дітей через емоції, почуття, через естетичне ставлення до природи, через використання різних методів образотворчого мистецтва, що стимулює прагнення дитини до творчого пошуку [8].

Також важливою для нашого дослідження природи таланту є думка Д. Гілфорда, який розробив концепцію креативності як універсальної пізнавальної творчої здібності, в основу якої поклав теорію мультифакторної структури інтелекту. Тут важливо зазначити, що термін «креативність» раніше у літературі використовувався як «творчі здібності»,

однак пізніше почав витіснятися мовним запозиченням з англійської мови (creativity, creative). У своїй науковій діяльності Д. Гілфорд розглядав конвергентне та дивергентне мислення. На його думку саме дивергентне мислення детермінує креативність. Відповідно до його концепції характеристиками креативності є:

- здатність до виявлення та постановки проблеми;
- здатність до генерування великої кількості ідей;
- здатність до продукування різноманітних ідей (гнучкість);
- здатність нестандартного реагування на подразники (оригінальність);
- здатність до вдосконалення об'єкта;
- здатність вирішувати проблеми [9].

Із перших днів життя дитина ще на підсвідомому рівні обирає, що їй більше імпонує: які звуки та відчуття, який колір, яка людина. Згодом дитина зростає та обирає вид діяльності, до якого в неї є хист. Цей потяг формується безліччю факторами, але й, можливо, один із найголовніших – уроджений талант?

Природою видатних розумових і творчих здібностей особистості з незапам'ятних часів цікавилися філософи і мислителі, а пізніше і психологи та педагоги. Однак складну структуру людського розуму пізнати важко, тому погляди античних і сучасних науковців на це питання також відрізняються.

Мислителі досхоластичного періоду ототожнюють талант із божественним даром, оскільки філософія підпорядкована релігії. Платон, Сенека наполягали на думці, що існує містична сила (доля, рок), що визначає розвиток особистості. У той же час вони визнають існування духовних, моральних і добродієсних якостей і заперечують роль навчання для перетворення ремесла у майстерність.

У психології Просвітництва талант – це чистота людського розуму від народження. Теорія «чистої дошки» (tabula rasa)

почала замінювати ідею божественного походження генія. За словами англійського філософа Дж. Локка, не існує вроджених передумов, а високий стан знання є результатом пережитого досвіду. Із цієї точкою зору не погоджуються Г. Лейбніц, Р. Декарт, позиціонуючи поняття «вроджені ідеї». На початку XIX століття експериментальні дослідження поширилися, психологія стала самостійною наукою. Запровадження британським вченим Ф. Гальтоном емпіричних методів у вивченні таланту привело його до висновків про спадковість геніальності. Із появою асоціативного напрямку у психології талант стали пов'язувати з якістю пам'яті та інтелектом, завдяки французькому психологу А. Біне.

На початку 1980-х років Г. Гарднер виділив сім типів таланту, інтелекту:

- вербально-лінгвістичний (відповідає за здатність писати і читати, властивий журналістам, письменникам і юристам);
- цифровий (характерний для математиків, бухгалтерів, інженерів, програмістів);
- просторовий (властивий дизайнерам, архітекторам і художникам);
- фізичний (ним наділені спортсмени, танцівники, хореографи, – ці люди легше навчаються на практиці);
- особистісний (відповідає за те, як людина пізнає себе);
- міжособистісний (люди із цим талантом часто стають політиками, бізнесменами, керівниками, адвокатами, психологами, акторами);
- талант природничий (успішні дресирувальники, агрономи, ветеринари, селекціонери, астрономи) [2].

Апелюючи до думки вищезазначених науковців, ми розділяємо поняття «талант», «геніальність», «обдарованість». Незважаючи на подібність цих понять, прослідковується відмінність між ними (рис. 1):

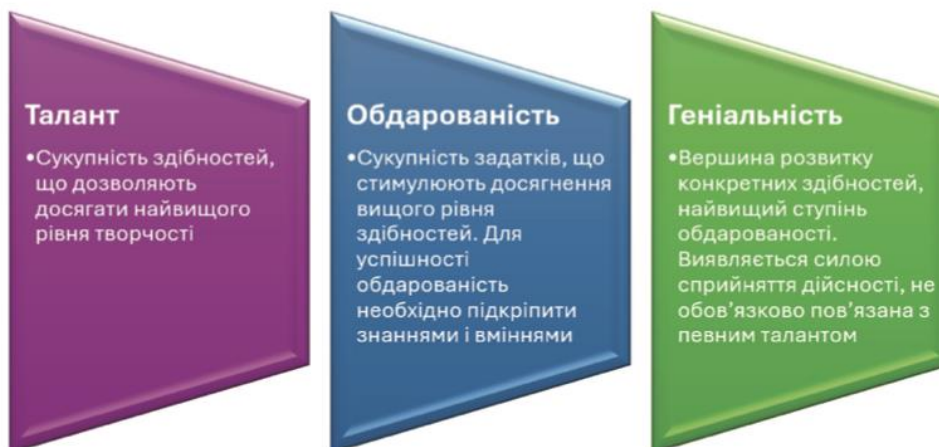

Рис. 1. Відмінність понять «талант», «геніальність», «обдарованість»

У залежності від своєї соціальної та моральної спрямованості талант може мати як конструктивні, так і деструктивні вияви [7, с. 196–197]. Із цього можна зробити висновок, що мати талант – не означає бути талановитим. Для того, щоб використовувати свій талант необхідно постійно

бути у процесі розвитку. І якщо переносити це твердження на дитину п'ятого року життя, то очевидно, що тільки за допомогою регулярної творчої взаємодії дорослого і дитини, талант може розкрити маленьку особистість і рівень її можливостей.

Отже, з одного боку, сутність таланту має спиратися на систематичний вплив ззовні, наприклад, – художньо-продуктивну діяльність дитини та дорослого, яка впливає на розвиток здібностей на основі задатків, усієї структури особистості, типологічних особливостей вищої нервової діяльності і формування на цій основі характеру дитини дошкільного віку. Освітня і творча взаємодія дитини та дорослого – це процес, у якому дошкільник знайомиться, мотивується та розвиває пізнавальну активність.

З іншого боку, талант виступає самостійною якістю особистості, яка є вродженою або дається дитині з народження, або ні. Важливо звернути увагу на те, що талант – це особлива внутрішня характеристика, яка виявляється в креативності й глибокій внутрішній мотивації, а також має чіткі структурні компоненти:

- когнітивний компонент (розумові здібності);
- мотиваційний компонент (прагнення до самореалізації);
- емоційний компонент (чутливість і сприйнятливність);
- вольовий компонент (наполегливість).

Продовжуючи вивчати питання природи таланту, ґрунтуємось на дослідженні В. Моляко, який у своєму дослідженні виявив наступні складники таланту [3]:

- задатки, схильності, що проявляються в підвищеній чутливості, визначеній вибірковості, перевагах, а також у динамічності психічних процесів;
- інтереси, їхня спрямованість, частота і систематичність їхніх проявів, домінування пізнавальних інтересів;
- допитливість, прагнення до створення нового, схильність до вирішення і пошуку проблем;
- швидкість у засвоєнні нової інформації, утворення асоціативних масивів;
- схильність до постійних порівнянь, зіставлень, вироблення еталонів для наступного відбору;
- прояв загального інтелекту – схоплювання, розуміння, швидкість оцінок і вибору шляху рішення, адекватність дій;
- емоційна забарвленість окремих процесів, емоційне ставлення, вплив почуттів на суб'єктивне оцінювання, вибір, перевагу тощо;
- наполегливість, цілеспрямованість, рішучість, працьовитість, систематичність у роботі, сміливе прийняття рішень;
- творче мислення – вміння комбінувати, знаходити аналоги, реконструювати;
- схильність до зміни варіантів, економічність у рішеннях, раціональне використання коштів, часу тощо;
- інтуїтивізм – схильність до надшвидких оцінок, рішень, прогнозів;
- порівняно швидше оволодіння вміннями, навичками, прийомами, оволодіння технікою праці, ремісничим майстерністю;
- здатності до вироблення особистісних стратегій і тактик при вирішенні загальних і нових спеціальних проблем, завдань, пошук виходу зі складних, нестандартних, екстремальних ситуацій (рис. 2).

Рис. 2. Складники таланту за В. Моляко

Ґрунтуючись на дослідженнях науковців і послуговуючись власними науковими розвідками, підсумовуємо, що талант потребує постійного вдосконалення шляхом саморозвитку та практикування у творчій взаємодії дитини та дорослого. Вроджені задатки створюють основу, але без розвитку та практики вони можуть залишитися нереалізованими. Водночас, наполеглива праця без природної схильності теж може привести до високих результатів, хоч і потребуватиме більше зусиль.

Отже, вважаємо доцільним розглядати талант як взаємодію природних задатків та набутого досвіду, де:

- вроджені здібності визначають початкову «стартову позицію»;
- навчання та практика визначають кінцевий результат;
- успіх залежить від поєднання обох факторів та їх взаємного підсилення.

Висновки з даного дослідження. Результати аналізу наукових джерел щодо питання природи походження таланту показали, що, окрім факторів, має вплив на розвиток творчих здібностей дітей п'ятого року життя, і наявність вродженого таланту є вагомим фактором швидкості та якості розвитку цих здібностей. Ґрунтуючись на результатах цього дослідження, бачимо, що природа таланту постає як унікальна система взаємодії вроджених задатків, соціального середовища та індивідуальної траєкторії особистісного розвитку.

Зважаючи на динамічність розвитку суспільства, очевидним є необхідність формування у дітей дошкільного віку, зокрема п'ятого року життя, нестандартного мислення, інноваційності та здатності знаходити оригінальні рішення у складних ситуаціях. Діти, котрі змалку мають можливість розвивати свої художні, наукові чи технічні таланти, здатні до стійкого розвитку суспільства, наукового прориву та гармонійного співіснування.

Перспективу подальших досліджень убачаємо у формуванні структури індивідуального підходу до розвитку та вивіщення таланту дітей п'ятого року життя засобами мистецтва у закладах дошкільної освіти, що буде враховувати стратегічні напрями особистісного становлення дитини дошкільного віку.

Список використаних джерел

1. Винославська О. В. (Ред.). Психологія : навч. посіб. Київ : ІНКOS, 2005. 351 с.
2. Гарднер Г. Рамки розуму. Київ : Вільямс, 2007. 345 с.
3. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень : колект. монографія / за ред.: В. О. Моляко, О. Л. Музика. Житомир : Рута, 2006. 319 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/2799/1/monographiya.pdf>
4. Новоселецька І. Е. Розвиток художньо-творчих здібностей дітей п'ятого року життя засобами мистецтва : дис. д-ра філос. пед. наук : 012. Київ, 2021. 193 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/35805>.
5. Половіна О. А., Стаднійчук М. А. Природа творчих здібностей дітей третього року життя: філософсько-психологічний аспект. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2023. № 34. С. 132–143. URL: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2023-34-132-143>
6. Турянська А. М. Сучасні напрями психолого-педагогічних досліджень розвитку обдарованих дітей. *Актуальні проблеми дошкільної і спеціальної освіти: інновації та перспективи* : матеріали Всеукр. студ. конф. (22 травня 2024 р.). Івано-Франківськ, 2024. С. 23–27.
7. Хамітов Н. В. Філософський словник. Людина та світ. Київ : КНТ : Центр учбової літератури, 2006. 308 с.
8. Шульга Л. М. Упровадження технології розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку на заняттях із малювання. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2019. № 23, т. 3. С. 179–183. URL: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/23_2019/part_3/34.pdf
9. Guildford J. P. *Creative talents: Their nature, uses and development*. Buffalo ; NY : Bearly Limited, 1986. 320 p.
10. Kandel E. R. *In Search of Memory: The Emergence of a New Science of Mind*. New York : W. W. Norton & Company, 2006. 510 p.
11. Pinker S. *The Blank Slate: The Modern Denial of Human Nature*. 2nd ed., with a new afterword. New York : Penguin Books, 2016. 531 p.

References

1. Vynoslavska, O. V. (Ed.) (2005). *Psykhoholiiia [Psychology]: navchalnyi posibnyk*. Kyiv: INKOS [in Ukrainian].
2. Gardner, H. (2007). *Ramky rozumu [Frames of mind]*. Kyiv: Viliams [in Ukrainian].
3. Molyako, V. O., & Muzyka, O. L. (Eds.). (2006). *Zdibnosti, tvorchist, obdarovanist: teoriia, metodyka, rezultaty doslidzhen [Abilities, creativity, giftedness: theory, methodology, research results]: kolektyvna monohrafiia*. Zhytomyr: Ruta [in Ukrainian].
4. Novoseletska, I. E. (2021). *Rozvytok khudozhno-tvorchykh zdibnostei ditei piatoho roku zhyttia zasobamy mystetstva [Development of artistic and creative abilities of children of the fifth year of life through art]*. (PhD diss.). Kyiv. Retrieved from <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/35805> [in Ukrainian].
5. Polovina, O. A., & Stadnichuk, M. A. (2023). *Pryroda tvorchykh zdibnostei ditei tretoho roku zhyttia: filososfsko-psykhoholichnyi aspekt [The nature of creative abilities of children in their third year of life: a philosophical and psychological aspect]*. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka [Teacher education: theory and practice]*, 34, 132-143 [in Ukrainian].
6. Turianska, A.-M. (2024). *Suchasni napriamy psykholoho-pedahohichnykh doslidzhen rozvytku obdarovanykh ditei [Modern directions of psychological and pedagogical research on the development of gifted children]*. In *Aktualni problemy doshkilnoi i spetsialnoi osvity: innovatsii ta perspektyvy [Current problems of preschool and special education: innovations and prospects]: materialy vseukr. stud. konf. (pp. 23-27)*. Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].
7. Khamitov, N. V. (2006). *Filosofskyi slovnyk. Liudyna ta svit [Philosophical Dictionary. Man and the World]*. Kyiv: KNT; Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
8. Shulha, L. M. (2019). *Uprovadzhennia tekhnolohii rozvytku tvorchykh zdibnostei ditei doshkilnoho viku na zaniattakh iz malювання [Implementation of technology for developing creative abilities of preschool children in drawing classes]*. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk [Current issues in the humanities]*, 3 (23), 179-183 [in Ukrainian].
9. Guildford, J. P. (1986). *Creative talents: Their nature, uses and development*. Buffalo; NY: Bearly Limited.
10. Kandel, E. R. (2006). *In search of memory: The emergence of a new science of mind*. New York: W. W. Norton & Company.
11. Pinker, S. (2016). *The blank slate: The modern denial of human nature*. New York: Penguin Books.

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 14.02.2025